

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs
Kd Rasmus Willers		OP SA 14-17
Handledare		
Jerker Widén		Antal ord: 11740
	Beteckning	Kurskod
		1OP303
SMÅ STATERS DOKTRINER – ANPASSADE EFTER EGNA FÖRHÅLLANDEN ELLER AVSKILDA FRÅN STATERNAS VERKLIGHET?		
ABSTRACT: The research debate concerning small states and military doctrine development delivers two main arguments for and against the ability of these states to formulate doctrines specifically adapted to their strategic contexts. One argument supports the view that a small state has limited ability to develop properly adapted doctrines because they are influenced by larger states. The opposing argument claims that small states' ability should be better than those of their larger counterparts due to the fact that small state organizations are smaller and are therefore likely to be more adaptable. These two arguments lay the foundation for this essay. The purpose of this paper is to analyze the Swedish military doctrines from 2012 and 2016 to determine the extent to which they are specifically adapted to Sweden's conditions. Specific Swedish conditions have been identified in order to enable an analysis of the Swedish military doctrines and how they are attuned to these conditions. Findings of the analysis show that one of the military doctrines exhibits a low level of adaptation to Swedish conditions, while the later military doctrine is found to be partially adapted to Swedish conditions. These findings are vital to the debate on the relationship between small states and military doctrine development and expose the need for further research.		
Nyckelord: Doktrin, Små stater, Militärstrategisk doktrin, MSD, Anpassning, Sverige, Svenska förhållanden		

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	3
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	4
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	4
1.3 AVGRÄNSNINGAR.....	5
1.4 TIDIGARE FORSKNING	5
1.4.1 Doktrin.....	5
1.4.2 Små stater och doktrinutveckling.....	6
1.5 DISPOSITION	7
2. TEORETISKT RAMVERK.....	8
2.1 TEORI.....	8
2.1.1 Små staters svårigheter att anpassa doktriner	8
2.1.2 Små staters förmåga att skapa doktriner efter egna förutsättningar.....	9
2.2 KRITIK MOT TEORI.....	9
2.3 SVERIGE.....	10
2.3.1 Svenska förhållanden.....	10
2.3.2 Begränsningar	11
3. METOD.....	12
3.1 OPERATIONALISERING	13
3.1.1 Svenska förhållanden.....	13
3.1.2 Inte anpassad utifrån Bjerga & Haaland.	15
3.2 MATERIAL	16
4. ANALYS	18
4.1 MSD12.....	18
4.1.1 Liten försvarsmakt	18
4.1.2 Alliansfrihet och solidaritet	18
4.1.3 Förbereda för att ta emot stöd utan garantier för att få stöd.....	18
4.1.4 Geografi och strategiskt läge.....	19
4.1.5 Defensiv inriktning	19
4.1.6 Internationella insatser.....	19
4.1.7 Tar höjd för aktuella hot.....	20
4.1.8 Sammanfattning	20
4.2 MSD16.....	21
4.2.1 Liten försvarsmakt	21
4.2.2 Alliansfrihet och solidaritet	21
4.2.3 Förbereda för att ta emot stöd utan garantier för att få stöd.....	22
4.2.4 Geografi och strategiskt läge.....	22
4.2.5 Defensiv inriktning	23
4.2.6 Internationella insatser.....	23
4.2.7 Tar höjd för aktuella hot.....	23
4.2.8 Sammanfattning	24
4.3 RESULTAT.....	25
5. AVSLUTNING	26
5.1 SVAR PÅ FRÅGESTÄLLNING	26
5.2 DISKUSSION.....	26
5.3 STUDIENS RELEVANS FÖR YRKESUTÖVNINGEN	28
5.4 VIDARE FORSKNING	28
LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING	29
LITTERATUR.....	29
ELEKTRONISKA KÄLLOR	30
DOKTRINER	30

1. Inledning

Doktriner har sedan länge varit ett välkänt fenomen inom det militära väsendet och en väsentlig del i att inrikta militären. Harald Høiback beskriver begreppet doktrin med hjälp av tre perspektiv, som ett sätt att antingen förklara 1) vad militären ska göra, 2) vad militären ska vara eller 3) vem militären är¹. Barry Posen anser vidare att doktrinen kan vara en grundpelare för att vinna krig². Det här är två av många påståenden som indikerar doktrinen vikt inom militären. Trots flera olika definitioner påstår Høiback att begreppet fortfarande är relativt outforskat³. Vidare har huvudfokus för utveckling av doktriner och studier av detta fenomen främst legat på stormakterna, varpå små stater doktriner inte berörts i samma utsträckning⁴.

Det finns dock en debatt inom forskningen kring små stater och doktrinutveckling huruvida små stater kan utveckla egna doktriner eller tar efter de stora staternas doktriner. Å ena sidan hävdar Jan Willem Honig att små stater mindre militära organisationer har bättre förutsättning än större stater att kunna experimentera och implementera nya idéer och således ha bättre förutsättningar att kunna utveckla egna doktriner⁵. Kjell Inge Bjerga & Torunn Laugen Haaland är mer kritiska gällande små stater utveckling av självständiga doktriner. De antyder istället att små stater influeras av de större staterna och har därmed begränsad förmåga att realisera sina egna tankar kring hur det militära instrumentet bör användas. Sådana doktriner blir därmed inte anpassade efter den egna nationens förutsättningar och begränsningar. I deras undersökning av Norges doktrin från 2007 är slutsatsen att doktrinen till stor del liknar större stater doktriner och att landet därmed inte har en doktrin som utformats efter egna förutsättningar⁶. Thomas Slensvik & Palle Ydstebø finner dock Norges nya doktrin från 2014 vara mer anpassad till de norska behoven⁷, vilket talar mot Bjerga & Haalands⁸ slutsats.

De studier som har genomförts för att bidra till dessa slutsatser har dock enbart gjorts på en stat, vilket begränsar möjligheterna att generalisera kring slutsatserna⁹. Denna studie ämnar istället undersöka Sverige för att ytterligare bidra till forskningsdebatten kring små stater och doktriner.

¹ Høiback, Harald, "What is Doctrine?", *Journal of Strategic Studies*, 34:6, 2011, s. 879. 888.

² Posen, Barry, "The Sources of Military Doctrine: France, Britain, and Germany Between the World Wars", Cornell University Press, 1984. s. 13.

³ Høiback, "What is Doctrine?", s. 879.

⁴ Bjerga, Kjell Inge & Haaland, Torunn Laugen, "Development of Military Doctrine: The Particular Case of Small States", *Journal of Strategic Studies*, 33:4, 2010. s. 505-506.

⁵ Honig, Jan Willem, "The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy: Small (and Large) States in a Double Bind", *Journal of Strategic Studies*, 39:2, 2016.

⁶ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine", s. 505.

⁷ Slensvik, Thomas & Ydstebø, Palle, "The Norwegian joint operational doctrine as a case: heritage, content, process", *Journal of Strategic Studies*, 39:2, 2016.

⁸ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

⁹ Syftar till de studier som har varit gripbara för denna undersökning.

1.1 Problemformulering

Att endast undersöka Norges doktriner ger inte ett tillräckligt underlag för att generalisera kring möjligheterna eller begränsningarna för små stater att utveckla egna doktriner. Problematiken kring Bjerga & Haalands kritik mot små stater och deras doktriner är att undersökningen bidrar med generella slutsatser, trots det faktum att de endast studerar en småstat och en specifik doktrin¹⁰. Till att börja med studerar de en småstat som är medlem i Nato, vilket indikerar att doktrinen med stor sannolikhet kan ha blivit influerad av försvarsalliansen. Detta underminerar i sin tur att doktrinen i sin helhet kommer vara anpassad efter statens förutsättningar.

Trots detta menar Bjerga & Haaland att små stater generellt blir påverkade av större stater och har därmed en oförmåga att skapa anpassade doktriner. Även det faktum att de endast undersökt den norska doktrinen för gemensamma operationer men beskriver sitt resultat som allmänt för samtliga doktriner, försvagar deras argument.¹¹ Vidare bidrar även Slensvik & Ydstebø med studier av norsk doktrin, som finner den senare doktrinen vara mer anpassad än tidigare¹². Detta stärker istället Honigs argument som talar för att små stater faktiskt har en förmåga att anpassa egna doktriner¹³.

Forskningsdebatten som berör små staters doktriner kan beskrivas som flersidig. Detta lyfter behovet av forskning som ytterligare kan bidra till att stärka eller försvaga de slutsatser som idag finns. Denna studie bidrar med en undersökning av en småstat som inte är medlem i försvarsallianser, vilket möjliggör att statens militära doktriner har mindre sannolikhet att direkt vara påverkad av en större stat. Studien kommer att undersöka två militärstrategiska doktriner för att öka möjligheten att bidra med generella slutsatser till forskningsdebatten.

1.2 Syfte och frågeställning

Undersökningen grundar sig i debatten kring små staters möjlighet och förutsättning att skapa doktriner anpassade efter statens egna förutsättningar. Syftet är att bidra till diskussionen som förs kring små stater och doktriner och därmed pröva Honigs¹⁴ och Bjerga & Haalands¹⁵ slutsatser. Detta görs genom att undersöka i vilken utsträckning de svenska militärstrategiska doktrinerna är anpassade efter svenska förhållanden. För att möjliggöra studien kommer svenska förhållanden att identifieras för att därefter pröva doktrinerna mot dessa. Genom att undersöka Sverige bidrar studien till en undersökning av ytterligare en småstat, som dessutom står utanför en försvarsallians.

Den frågeställning som studien ämnar svara på är:

I vilken utsträckning är de svenska doktrinerna MSD12 och MSD16 anpassade till svenska förhållanden?

¹⁰ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

¹¹ Ibid.

¹² Slensvik & Ydstebø, "The Norwegian joint operational doctrine as a case".

¹³ Honig, "The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy".

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

1.3 Avgränsningar

Studien avgränsas till att endast undersöka formella skrivna doktriner. Sverige har publicerat tre militärstrategiska doktriner; år 2002, 2012 och 2016. I studien undersöks endast de två senare doktrinerna. Undersökningen av militärstrategiska doktriner görs för att bredda forskningen med doktriner av annat slag än det Bjerga & Haaland¹⁶ studerar. Då studien ämnar undersöka i vilken utsträckning dessa är anpassade efter svenska förhållanden avser studien inte svara på om doktrinerna blivit påverkade av andra stater.

För att identifiera svenska förhållanden har studien avgränsats till två väsentliga skrifter, regeringens inriktning¹⁷ av Försvarsmakten samt Edström et al.¹⁸ som i sin studie även berör svenska förhållanden. Regeringens inriktning används för att identifiera specifika inriktningar för Försvarsmakten medan Edström et al. används för att identifiera grundförutsättningar för Sverige och svenska Försvarsmakten. Relevansen av dessa beskrivs vidare i det teoretiska ramverket.

1.4 Tidigare forskning

Diskussionen kring små staters doktrinutveckling utgår i denna studie från Bjerga & Haalands¹⁹ kritiska syn på fenomenet samt Honigs²⁰ positiva perspektiv. Den övriga forskningen som berörs i detta kapitel syftar till att knyta an till debatten samt bidra till en bredare förståelse kring ämnet.

1.4.1 Doktrin

Høiback anser att en doktrin innefattar tre beståndsdelar; teori, kultur och auktoritet. Balansen mellan dessa beståndsdelar kan variera men alla delar måste återfinnas i doktrinerna för att det ska vara just en doktrin. Beståndsdelarna kan dock utgöra olika tyngd i en doktrin. Beroende på vilken av dessa delar som väger tyngst i doktrinen kan den användas som ett av tre olika verktyg: ”doctrine as a tool of education, doctrine as a tool of command, and doctrine as a tool of change.”²¹ Høiback menar att de olika verktygen står för olika budskap som doktrinen ska sända. Dessa är 1) utförande/befallning: vad man ska göra, 2) utbildning: vad man gör och vem man är, 3) förändring: vad man ska bli.²² Den här förklaringen till doktriner lyfter perspektivet på doktrinen som flertydig och mer komplicerad än endast ett inriktande dokument för den militära förmågan. Det visar även varför det än idag finns en diskussion kring doktriners syfte, där begreppet *doktrin* ofta blir ett samlingsnamn för ett flertal olika dokument med olika verktyg och budskap. Høiback lyfter även en del av den problematik som finns kring doktriner då de kan ha flera olika innebörder. Det finns då utrymme för misstolkning av doktriner vilket kan ligga till grund för att de inte anses som anpassade till landets förutsättningar.

¹⁶ Bjerga & Haaland, “Development of Military Doctrine”.

¹⁷ Försvarsdepartementet, Regeringsbeslut 7, 2015-06-25, ”Inriktning för Försvarsmaktens verksamhet för åren 2016 till och med 2020”.

¹⁸ Edström, Håkan, Gyllensporre, Dennis & Westberg, Jacob. ”Between the Eagle & the Bear: Strategic Adjustment and Small State Security in the 21st Century”, kommande.

¹⁹ Bjerga & Haaland, “Development of Military Doctrine”.

²⁰ Honig, “The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy”.

²¹ Høiback, “What is Doctrine?”, s. 888.

²² Ibid. s. 884-888.

Han belyser dock vikten av doktrinen och antyder att avsaknaden av en officiell doktrin skapar problematiken med att inofficiella strategier tar doktrинens plats.²³ Detta talar för att doktrinen även är viktig för de små staterna.

Vidare belyser Jan Ångström & Jerker Widén ett alternativt sätt att se på doktrinen; likt en religion eller ritual, där doktrinen ska föra samman professionen och skapa ramar för vad man inom organisationen står för och tror på²⁴. Detta kan innebära ett nytt sätt att förstå och tolka doktriner. Utifrån ett sådant perspektiv kan små stater, som enligt Bjerga & Haaland²⁵ inte har en förmåga att utveckla egna doktriner, skapa doktriner som bygger på kulturella aspekter och ramverk för militären snarare än att inrikta verksamheten operativt.

James Tritten har även skapat en modell som beskriver vad en militär doktrin influeras av. Han hävdar att militära doktriner härstammar ur olika nationella överväganden som exempelvis tillgängliga resurser, hotbild, historia, strategisk kultur med flera.²⁶ Detta indikerar att doktriner är anpassade efter egna förutsättningar. Tritten framför de delar som bidrar till skapandet av militära doktriner och faktumet att länder vill diktera sitt eget militära agerande. Enligt honom bör då stater skapa doktriner efter sin egen vilja.²⁷ Tritten berör dock inte små stater i den bemärkelsen utan hans fokus ligger på mellanstaterna, vilket vidare gör denna studie intressant för att undersöka små stater och huruvida de anpassar sina doktriner.

John Gooch beskriver en doktrin som ”the bridge between thought and action. It interprets the higher conceptualisation of war, embodied in strategic theories and operational plans into working guidelines for action”²⁸. Doktrinen ska enligt honom sammanväva högre teorier och koncept till fungerande riktlinjer som kan förstås av de som ska använda den. Gooch argumenterar för att en doktrin härstammar från sex faktorer: ”the nature of weapons technology, the influence of formative experiences, organisational and institutional interests, ideology, national culture, the political/strategic situation”²⁹. Dessa faktorer är inte helt olika de Tritten³⁰ argumenterade för. Gooch lyfter inte fram huruvida detta stämmer in på små stater utan beskriver de som generella, vilket talar för att även små staters doktriner bör bygga på dessa faktorer och inte på större staters doktriner.

1.4.2 Små stater och doktrinutveckling

Bjerga & Haalands slutsats efter studien av Norges doktrin från 2007 var att små stater har en oförmåga att anpassa sina egna doktriner. Resultatet beskrevs som generellt för små stater med förklaringen att små stater blir påverkade av större stater.³¹ Samtidigt argumenterar Ho-

²³ Høiback, “What is Doctrine?”, s. 898.

²⁴ Ångström, Jan & Widén, Jerker, “Religion or reason? exploring alternative ways to measure the quality of doctrine”, *Journal of Strategic Studies*, 39:2, 2016, s. 206-207.

²⁵ Bjerga & Haaland, “Development of Military Doctrine”.

²⁶ Tritten, James, “Implications for Multinational Naval Doctrine” i, Tangredi, Sam J. (red.), “Globalization and maritime power”, National Defense University Press, Washington, D.C, 2002. s. 260.

²⁷ Ibid. s. 260-262.

²⁸ Gooch, John, “The origins of contemporary doctrine”, *Occasional paper*, 30, Strategic and Combat Studies Institute, Camberley, 1997, s. 5.

²⁹ Ibid. s. 6.

³⁰ Tritten, “Implications for Multinational Naval Doctrine”.

³¹ Bjerga & Haaland, “Development of Military Doctrine”, s. 528-531.

nig för att små stater faktiskt har en högre förmåga att skapa egna doktriner än större stater. Det handlar snarare om en ovilja än en bristande förmåga hos de mindre staterna.³² Dessa resultat kommer vidare beskrivas i studiens teoretiska ramverk.

Medan Bjerga & Haaland³³ undersökte den äldre norska doktrinen har Slensvik & Ydstebø undersökt den nya norska doktrinen från 2014. De tycker sig se en förbättring från den tidigare gällande beskrivning av de operativa delarna, även om doktrinen i sig inte kommer förändra hur den norska militären kommer agera i stort.³⁴ Slensvik & Ydstebø skapar här en motsats till vad Berga & Haaland menar med små staters doktrinutveckling. Det indikerar att tesen om att små stater har möjlighet att utveckla sina doktriner stärks. De påvisar dock att doktrinen i sin helhet stämmer med Natos syn på territoriellt försvar som återigen ska prioriteras³⁵. Detta är en indikator på det som Bjerga & Haaland³⁶ argumenterar för.

Olof Kronvall & Magnus Pettersson har undersökt Sveriges och Norges doktriner för att se i vilket utsträckning de har influerat försvarstransformationen som skett i länderna. I deras studie lyfter de att såväl Sveriges som Norges doktriner har påverkats av Natos doktriner. Deras uppfattning är att den svenska doktrinen bland annat blev influerad av COIN konceptet under insatserna i Afghanistan.³⁷ Det kan i så fall innebära att Sveriges doktrin inte är anpassad efter Sveriges förutsättningar, om konceptet har införts utan att ändras. Detta förhållande lyfter problematiken kring små staters förmåga att skapa egna doktriner och huruvida de blir påverkade av de större staterna.

1.5 Disposition

Studien inleds med en presentation av de hypoteser och slutsatser som ligger till grund för studien och följs av en identifiering av svenska förhållanden. Även kritik mot dessa belyses i samma del av studien. Därefter presenteras den metod som använts för att genomföra studien, samt operationalisering för att möjliggöra undersökningens analys. Metoden följs av en diskussion av det valda materialet. Avslutningsvis framförs studiens analys och en diskussion förs kring resultatet och vidare forskning.

³² Honig, "The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy", s. 276.

³³ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

³⁴ Slensvik & Ydstebø, "The Norwegian joint operational doctrine as a case", s. 310-311.

³⁵ Ibid.

³⁶ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

³⁷ Kronvall, Olof & Petersson, Magnus, "Doctrine and Defence Transformation in Norway and Sweden", *Journal of Strategic Studies*, 39:2, 2016, s. 280-281. 293.

2. Teoretiskt ramverk

2.1 Teori

Studien bygger som tidigare nämnt på Honigs³⁸ samt Bjerga & Haaland³⁹ slutsatser. Undersökningen tar hjälp av Bjerga & Haalands⁴⁰ indikatorer på varför den norska doktrinen inte var anpassad efter landets egna förutsättningar. Den kommer även som tidigare beskrivits använda sig av indikatorer på svenska förhållanden för att avgöra i vilken utsträckning doktrinerna är anpassade.

2.1.1 Små staters svårigheter att anpassa doktriner

Bjerga & Haalands undersökning av Norge utgår huvudsakligen från tre kategorier: 1) influenser från de politiska och militära ledarna, 2) organisationen som kontrollerade doktrinen, 3) inflytanden från den militära organisationen. De framhäver tre huvudargument för att små staters doktriner inte anpassas efter egna förhållanden; små stater har för liten institutionell kapacitet, de har begränsad frihet i tankegång kring användning av militära medlet samt att små staters deltagande i internationella operationer inte gör skillnad militärt. De hävdar att dessa argument påvisar att små staters doktriner kommer vara influerade av större staters och bara i begränsad utsträckning ta hänsyn till landets egna förhållanden.⁴¹ Utifrån deras synsätt på små staters doktriner bör Sveriges doktrin inte vara anpassad efter sina egna förhållanden.

Bjerga & Haaland förklarar att det går att utröna om doktrinen inte är anpassad genom att den består av ospecificerade uttryck, att den inte inriktar militären samt snarare fungerar som ett kommunikationsmedel. Doktrinen används då exempelvis till att förmedla politiska ståndpunkter eller förklara den militära rollen och vilka utmaningar man kommer möta som militär istället för att beskriva *hur* militären ska agera.⁴² Doktriner som är av allmän karaktär är enligt Bjerga & Haaland beskrivande men inte förklarande. De beskriver då syftet och rollen inom den militära professionen och vilka uppgifter Försvarsmakten ska lösa men inte hur dessa ska hanteras. Sådana doktriner beskrivs därmed som teoretiska utan direkt anknytning till statens kontext.⁴³

Anledningen till att små stater kan skriva doktriner som inte är anpassade är att de inte förlorar något i de operationer som genomförs beskriver Bjerga & Haaland. Det är de stora staterna som har något att förlora under dessa operationer och de är därför i större behov av väl anpassade doktriner.⁴⁴ Deras undersökning visar att Norge prioriterade att importera begrepp från de stora staterna istället för att utveckla en doktrin som var skraddarsydd för de norska förhållandena. Utifrån deras synvinkel varken kan eller gör små stater doktriner som är anpassade efter statens egna förhållanden.⁴⁵

³⁸ Honig, "The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy".

³⁹ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid. s. 506.

⁴² Ibid. s. 529 – 530.

⁴³ Ibid. s. 513. 529.

⁴⁴ Ibid. s. 530.

⁴⁵ Ibid. s. 528-529.

2.1.2 Små staters förmåga att skapa doktriner efter egna förutsättningar

Likväl som Bjerga & Haaland⁴⁶ lyfter Honig upp sambandet mellan stora stater och doktriner. Han påstår att doktrin och strategi inte är två begrepp som direkt kopplas till små stater. Det beror på att det finns många som anser att små stater är underordnade stora stater när det kommer till användandet av militär makt. Honig hävdar dock att det pågår en utveckling i världen där inflytandet från de stora makterna över små staters strategier kommer att minska, bland annat på grund av en förminskning av omfattningen på både arméer och konflikter. Med det menas att de gamla kriget likt andra världskriget och arméer stora som de var under kalla kriget minskas och istället sker mindre krig med fler inblandade parter, såväl stater som icke statliga aktörer. Det i sin tur leder till att små stater i den utvecklade delen av världen kan få ett ökat inflytande, om de innehar en väl utvecklad doktrin och strategi.⁴⁷ Han påstår även att på grund av små staters mindre organisationer ska dessa vara mer anpassningsbara och uppfinningsrika. Honig påpekar att det ofta och nyligen har visat sig i exempelvis Ukrainakonflikten där båda parterna bara använder små delar av sina försvarsmakter.⁴⁸ Utifrån detta perspektiv kan man således tänka sig att det i Sverige finns en möjlighet att utveckla doktriner anpassade efter de egna behoven.

Honig ställer sig dock frågande till huruvida små stater har tagit vara på möjligheten att implementera eget tänkande på operativ nivå. Hans undersökning konstaterar att en rad olika små stater gjorde olika strategiska val under insatsen i Afghanistan, vilket påvisar att små stater har förmågan att tänka strategiskt. Frågan återstår dock ifall detta implementerades i doktriner eller om fenomenet var bundet till insatsen. Honig lämnar inte specifika detaljer på vad som kan antydvas för att en liten stats doktrin är anpassad efter egna förhållanden utan anger mer generellt om varför de kan och bör anpassa sina doktriner.⁴⁹

2.2 Kritik mot teori

Bjerga & Haaland drar generella slutsatser kring små stater genom att endast undersöka Norge.⁵⁰ Med tanke på att Norge är en medlemsstat i Nato kan man ställa sig kritisk till hur deras slutsatser kan generaliseras till alla små stater. En intressant aspekt som inte lyfts i deras diskussion är huruvida små stater skapar doktriner av vilja att följa större staters doktriner eller av oförmåga att skapa egna, något som Honig⁵¹ dock belyser. Vidare lyfter Bjerga & Haalands inte problematiken mellan aktör och struktur och huruvida dessa påverkar varandra⁵². Likväl här kan en diskussion föras kring små staters utrymme att tänka själva eller om de måste anpassa sig efter strukturen. Att små stater måste anpassa sig efter viss struktur kan vara förståeligt när de är medlem i en försvarsallians, vilket komplicerar författarnas generella slutsats om små stater.

⁴⁶ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

⁴⁷ Honig, "The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy", s. 261-262.

⁴⁸ Ibid. s. 264.

⁴⁹ Ibid. s. 261-264. 276

⁵⁰ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

⁵¹ Honig, "The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy".

⁵² Petersson, Magnus & Ångström, Jan, "Krigsvetenskap som samhällsvetenskap" i, Brehmer, Berndt (red.), "Krigsvetenskaplig årsbok 2006", Krigsvetenskapliga institutionen, Försvarshögskolan, Stockholm, 2007. s. 141-146.

Honigs hypotes är tämligen generell och hänvisar inte till specifika fall mer än att små stater var tvungna att tänka strategiskt inom ramen för insatsen i Afghanistan. Han lämnar heller inga tecken på vad det är som gör att en doktrin är anpassad till små staters förhållanden. Honig påstår att den lilla utvecklade staten har en större möjlighet att påverka på ett sätt som de inte kunde tidigare.⁵³ Han tar dock inte höjd för de stora hoten som fortfarande finns kvar som kärnvapenhot eller ett fullskaligt krig.

2.3 Sverige

För att undersöka om doktrinerna är anpassade efter statens egna förutsättningar kommer detta avsnitt att identifiera de svenska förhållandena. Det material som valts ut för att ta fram dessa är Edström et al.⁵⁴ studie om små staters strategier under 2000 talet, där bland annat de svenska förutsättningarna berörs, samt det svenska regeringsbeslutet som inriktar Försvarsmakten. Regeringens bild presenterar det som förväntas av Försvarsmakten medan Edström et al. beskriver realiteter för Sverige. Tillsammans bidrar de till att beskriva vad som är specifikt för Sverige i denna studie. Genom att undersöka den militärstrategiska doktrinen kan det sedan analyseras huruvida den stämmer ihop med de förutsättningar som Sverige har. Det möjliggör i sin tur att det går att utröna anpassningen av den svenska doktrinen.

2.3.1 Svenska förhållanden

Utifrån en kategorisering av olika staters militära makt beskrivs Sverige som en *middle power* vilket är den tredje sortens makt av fyra möjliga. Norge som de tidigare undersökningarna baserats på anges även de som en *middle power*.⁵⁵ Edström et al. argumenterar för att en stat som är av den tredje rangen inte på egen hand kan försvara sig mot anfall från första rangens stater (ex. USA, Ryssland), inte heller från andra rangens stater (ex. Storbritannien, Frankrike). Det innebär att de inte med egna medel kan uppnå säkerhet utan måste förlita sig på hjälp från större stater eller organisationer.⁵⁶ Detta blir något motsägelsefullt då Sverige i nuläget inte är medlem i en försvarsallians och inte kan förlita sig på att någon hjälp kommer vid ett väpnat angrepp. Vidare anser författarna att som tredje rangens makt har Sverige inte förmåga att leda multilaterala insatser men kan dock vara en bidragande del i sådana insatser⁵⁷.

Edström et al. poängterar att huvudfokus för den svenska försvarsinriktningen måste vara defensiv där offensiva ambitioner i princip är obefintliga. Sverige har en liten försvarsmakt, även jämfört med de andra nordiska länderna, vilket påtvingar en defensiv och försiktigare inriktning då man har begränsade resurser.⁵⁸

Sveriges läge beskrivs av Edström et al. som av strategisk vikt vid insatser i Östersjöområdet, och via Sverige kan man kontrollera större delar av Östersjön vilket gör området viktigt för både Nato och Ryssland. Detta medför att Sverige i framtiden kommer ha svårare att stå utanför en konflikt om den sker i norra Europa då båda stormakterna vill ha tillgång till Östersjön.

⁵³ Honig, "The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy".

⁵⁴ Edström et al. "Between the Eagle & the Bear".

⁵⁵ Ibid. s. 15.

⁵⁶ Ibid. s. 29-30.

⁵⁷ Ibid. s. 29.

⁵⁸ Ibid. s. 29. 32.

Det svenska territoriet är dominerat av land med en lång kuststräcka där de flesta större städerna ligger och Gotland som har en strategiskt viktig plats. De enda landsanknytningarna går över Norge och Finland.⁵⁹

Vidare kan svenska förhållanden utläsas från vad regeringen vill ha ut av Försvarsmakten. Utifrån regeringsbeslutet beskrivs att Sverige ska bevara säkerheten tillsammans med andra vilket medför att Försvarsmakten måste kunna agera tillsammans med andra länder. Det står även att Försvarsmakten ska kunna ta emot och ge militärt stöd till andra.⁶⁰ Samarbetet med Nato får även stor vikt och regeringen hävdar att det är en vital del för möjligheten att verka både i Sverige och internationellt. I regeringsbeslutet beskrivs även att Sveriges försvar ska inta en ny riktning och efter insatsförsvaret ska det nu inriktas mot nationellt försvar där fokus ligger på att möta väpnade angrepp. Deltagande i internationella insatser ska dock fortfarande genomföras som del i att visa solidaritet samt öka samarbetet med länder som kan påverka Sveriges säkerhet.⁶¹

I regeringsbeslutet får Gotland ett ökat fokus och ska ha en militär närvaro för att uppnå en stabiliserande effekt i Östersjöområdet. Ytterligare trycker de på att förband ska vara tillgängliga med olika beredskaper för att kunna verka både i krig och i fred.⁶² Detta är en bidragande del i de svenska förhållandena som Försvarsmakten måste förhålla sig till och kompletterar därför de grundförutsättningar som Edström et al.⁶³ beskrev i föregående stycke.

2.3.2 Begränsningar

Problematiken som identifierats i framtagandet av svenska förhållanden är att det finns en tve tydighet i Sveriges förhållande till andra stater. Trots att Sverige är alliansfria har de skrivit under en solidaritetsförklaring vilket innebär att Sverige vid angrepp mot europeisk stat inte ska vara passiva.⁶⁴ Även om solidaritetsförklaringen inte är en militär allians i sig kan dess innebörd tolkas som det då den säger att stöd ska ges med alla tillgängliga medel. Det specificeras dock inte vad detta kan innebära och måste inte innebära att en berörd stat får militärt stöd⁶⁵. Det resulterar i att Sverige inte kan räkna med militärt stöd även om det har noterats att det behövs för att klara ett militärt angrepp från en större stat.

⁵⁹ Edström et al. "Between the Eagle & the Bear", s. 28. 38-40.

⁶⁰ Försvarsdepartementet, "Inriktning för Försvarsmaktens verksamhet för åren 2016 till och med 2020", s. 4.

⁶¹ Ibid. s. 9.

⁶² Ibid. s. 2, 8.

⁶³ Edström et al. "Between the Eagle & the Bear".

⁶⁴ Försvarsdepartementet, "Inriktning för Försvarsmaktens verksamhet för åren 2016 till och med 2020", s. 1-2.

⁶⁵ Ibid.

3. Metod

Studien grundar sig i en fallstudie genom att undersöka Sveriges doktriner. Fallstudien lägger huvudfokus på ett eller några fall i syfte att djupgående analysera företeelser i de särskilda fallen. Syftet med fallstudier är att kunna beskriva det generella genom att undersöka det specifika. Det möjliggör även att företeelser kan detekteras som inte påträffas vid generella större undersökningar.⁶⁶

Som bidrag till Bjerga & Haalands⁶⁷ studie om Norges doktriner kan en fallstudie om Sveriges doktriner bidra till att vidga undersökningen kring små staters doktriner. En av fördelarna med fallstudier är att det tillåter en bredd av metoder, källor och data. Fallet som väljs måste vara relevant för det problem som identifierats. Fallet kan inte beröra något som helt skiljer från det som vill undersökas.⁶⁸ För att bidra till diskussionen kring små staters doktriner kommer denna studie undersöka ett specifikt fall, Sverige, för att kunna ge en ökad förståelse av små stater generellt. Att generalisera med en fallstudie är dock problematiskt, men fallstudien kan däremot fungera som en bidragande del i en större undersökning av vissa fenomen och därför vara en del i att generalisera större slutsatser. Det krävs då tydlighet i slutsatserna mellan exempelvis andra liknande fall för att nå någon grad av generalisering.⁶⁹

Materialet som valts är Militärstrategisk doktrin 2012 (vidare hänvisat till som MSD12) och Militärstrategisk doktrin 2016 (vidare hänvisat till som MSD16) då de är de senaste nedtecknade militärstrategiska doktrinerna. Då fallet bygger på både likheter och skillnader från Bjerga & Haalands⁷⁰ fall kan undersökningen endast bidra till att vara en indikator på huruvida deras tes verkar stämma eller inte, och om den stämmer på små stater som inte är med i försvarsallianser. Undersökningen studerar dock endast en del av den helhet som Bjerga & Haaland⁷¹ presenterar. De undersöker hela utvecklingsprocessen av doktrinen, medan denna studie enbart fokuserar på resultatet av den. Detta medför en begränsning i att generalisera utifrån slutsatserna.

För att undersöka materialet har en kvalitativ textanalys använts. Denna metod är lämplig när man noggrant vill undersöka ett material som består av texter och skriftliga dokument⁷². Båda militärstrategiska doktrinerna finns nedskrivna vilket gör att textanalysen är en relevant metod. Den kvalitativa textanalysen bygger på betänksam och ordentlig läsning av det utvalda materialet. Genom att göra en systematiserad analys av texten kan man tolka det väsentliga innehållet i texterna.⁷³ Detta blir därmed relevant då doktrinerna är omfattande dokument.

⁶⁶ Denscombe, Martyn, "Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna", 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009. s. 59-60.

⁶⁷ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

⁶⁸ Denscombe, "Forskningshandboken", s. 61. 64.

⁶⁹ Ibid. s. 68-72.

⁷⁰ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

⁷¹ Ibid.

⁷² Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.), "Handbok i kvalitativ analys", Liber, Stockholm, 2009. s. 136.

⁷³ Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, & Wängnerud, Lena, "Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad", 3., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2007. s. 237-238.

Esaiasson et al. påpekar dock att den kvalitativa metoden är omfattande. Därmed behöver man tydliggöra vad man söker i materialet.⁷⁴ Detta görs med hjälp av studiens operationalisering av de svenska förhållandena som identifierats i teorikapitlet. Med stöd av operationaliseringen tydliggörs vad som söks i materialet och hur de svenska förhållandena kommer att återfinnas. För att kunna svara på studiens frågeställning jämförs doktrinerna mot svenska förhållanden för att identifiera vad som är anpassat och inte. Utifrån resultatet av den prövningen kommer en anpassningsgrad utläsas, vilket ger en bild av i vilken utsträckning doktrinerna är anpassade till svenska förhållanden.

Doktrinerna har undersökts utifrån de delar som avser inriktade Försvarsmakten eller som beskriver det som är specifikt för Sverige. Analysen delas in i de kategorier som identifierats som svenska förhållanden. Därefter har MSD12 och MSD16 analyserats var för sig för att avgöra i vilken grad doktrinerna är anpassade till de identifierade svenska förhållandena. Detta görs för att tydligare kunna undersöka hur de svenska förhållandena tas i beaktande i doktrinerna. Därefter sammanfattas resultaten i ett analyschema där varje del sammanställs. På så sätt har doktrinen grundligt undersökts utifrån de förhållanden som denna studie preciserat.

3.1 Operationalisering

De svenska förhållandena som identifierades i studiens teoretiska ramverk kommer i detta avsnitt att operationaliseras för att tydliggöra vad som söks i materialet. Dessa fungerar som indikatorer för att avgöra i vilken utsträckning doktrinerna är anpassade. De generella delarna som Bjerga & Haaland⁷⁵ har använt som argument för att avgöra när doktriner *inte* är anpassade kommer även beskrivas tydligare. Detta görs för att kunna förklara när doktrinen inte anses vara anpassad utifrån deras slutsatser.

3.1.1 Svenska förhållanden.

- **Liten försvarsmakt.**

I denna kategori kommer det i materialet sökas efter indikatorer på att doktrinen lyfter eller beskriver hur hänsyn tas till att Sverige förfogar över en liten försvarsmakt med få resurser. Realistiska överväganden kring vad Försvarsmakten faktiskt kan åstadkomma med de resurser som finns att tillgå undersöks. Vilket krigföringsätt som väljs spelar stor roll i huruvida doktrinen är anpassad efter en liten försvarsmakt, där manöverkrigföring är fördelaktigt för en mindre försvarsmakt.⁷⁶

- **Alliansfrihet och solidaritet.**

Sverige är militärt alliansfritt men har skrivit under en solidaritetsförklaring med EU⁷⁷. Under denna kategori kommer det sökas efter hur doktrinen belyser det. Det eftersöks även om det berörs att Sverige är beredd att försvara sig själv eller utgår från att det finns militärt stöd, samt om Sverige är beredda att visa sin solidaritet med Europa.

⁷⁴ Esaiasson et al, "Metodpraktikan", s. 237-238.

⁷⁵ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

⁷⁶ Ibid. s. 513.

⁷⁷ Edström et al. "Between the Eagle & the Bear", s. 27-28.

- **Förbereda för att ta emot stöd utan garantier för att få stöd.**

Då Sverige har liten sannolikhet att själv klara av att försvara sig vid väpnat angrepp måste Försvarsmakten, trots att det inte finns några garantier för stöd, vara beredd på att kunna ta emot stöd från annat land.⁷⁸ Indikatorer på detta söks i hur Sveriges förmåga beskrivs för att ta emot väpnat stöd från andra länder.

- **Geografi och strategiskt läge.**

Då Sverige ligger likt en gräns eller buffert mellan Nato och Ryssland i norra Europa kommer det vara svårt för Sverige att inte bli påverkad vid en konflikt mellan dessa.⁷⁹ Indikatorer söks som påvisar det faktum att Sverige tidigt blir påverkat vid en konflikt då territoriet är strategiskt viktigt för båda parter, antingen genom att detta beskrivs i doktrinen eller att läget mellan Nato och Ryssland beskrivs.

Sveriges geografi beskrivs i denna undersökning som ett land med lång kust i närheten av Ryssland, Östersjön som viktig för Ryssland och Nato samt Gotland som en strategiskt viktig ö för att kontrollera större delarna av Östersjöområdet. Indikatorer söks som visar att detta är viktiga delar vid försvar av Sverige och som berör vikten av den egna geografien vid händelse av väpnat angrepp.

- **Defensivt inriktad.**

Enligt Edström et al. måste Sverige ha en defensiv inriktning då Sverige inte kan ha offensiva ambitioner i någon större bemärkelse⁸⁰. Här söks efter indikatorer på att det är just en defensiv inriktning som doktrinen förmedlar i sin militärstrategiska inriktning vid händelse av väpnad konflikt.

- **Internationella insatser.**

Regeringen belyser att det är viktigt att Sverige är fortsatt aktivt i internationella insatser för Sveriges militära förmåga. Det är vidare en del i uppvisningen av solidaritet till andra länder.⁸¹ För att doktrinen ska vara anpassad till detta kriterium eftersöks det att fortsatt deltagande i internationella insatser berörs och att det inte bara är fokus på nationellt försvar.

- **Tar höjd för aktuella hot.**

I denna kategori eftersöks hur hotbilden mot Sverige beskrivs, och om hot i närområdet berörs. Vidare söks huruvida de bemöter de senare hoten av hybridkrigföring eller gråzonskrig som en del av den hotbild som blir mer aktuell kopplat till Rysslands agerande i Ukraina.

⁷⁸ Edström et al. "Between the Eagle & the Bear", s. 29-30.

⁷⁹ Ibid. s. 28.

⁸⁰ Ibid. s. 32.

⁸¹ Försvarsdepartementet, "Inriktning för Försvarsmaktens verksamhet för åren 2016 till och med 2020" s. 1-2.

3.1.2 *Inte anpassad utifrån Bjerga & Haaland.*

För att påvisa när en doktrin inte är anpassad kommer det som Bjerga & Haaland lyfter fram i sin undersökning att användas; att doktrinen används som ett kommunikationsmedel, att den innefattar ospecificerade uttryck samt att den inte inriktar Försvarsmakten⁸². Dessa används som stöd för att förklara när doktrinerna inte är anpassade till svenska förhållanden och möjliggör att slutsatser kan dras utifrån deras slutsatser.

Bjerga & Haalands åsikt är att doktrinen inte är anpassad efter egna förhållanden när den tenderar att användas som ett verktyg för att kommunicera snarare än att inrikta militären⁸³.

Indikatorer på att doktrinen används som ett kommunikationsmedel kan identifieras genom att söka efter politiska ställningstaganden, texter som snarare berör samhället än militären och sådant som beskriver den militära rollen och dess utmaningar istället för att beskriva hur militären ska agera. Avsaknaden av hur militären ska agera är även ett uttryck för att doktrinen är ospecifik. En doktrin som innefattar ospecificerade uttryck beskrivs av Bjerga & Haaland som teoretisk.⁸⁴ I doktrinen kan detta hittas genom att uttryck inte beskrivs tillräckligt tydligt utifrån landets kontext eller hotbild. Ett exempel på detta kan vara att doktrinen är vag i sina beskrivningar av den militära inriktningen eller att specifika hot inte beskrivs. Vidare hävdar de att doktriner som inte inriktar Försvarsmakten inte heller är anpassade till landets egna förhållanden⁸⁵. I de fall där doktrinen inte inriktar Försvarsmakten kommer doktrinen ses som generell och därmed inte anpassad. Ytterligare kommer en doktrin som inte är anpassad inte heller beröra de pågående internationella insatserna som landet deltar i⁸⁶.

Ett analyschema har skapats för att tydliggöra när olika delar i doktrinen tolkats som anpassade eller inte. Argument för inte anpassat följer löpande i analysen. Denna modell bygger på de indikatorer som tagits fram som svenska förhållanden och följer som ett förtydligande av studiens analys.

⁸² Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Ibid. s. 528-529.

⁸⁵ Ibid. s. 529.

⁸⁶ Ibid. s. 528-530.

SVENSKA FÖRHÅLLANDEN	MSD12	MSD16
Liten försvarsmakt.		
Alliansfrihet och solidaritet.		
Förbereda för att ta emot stöd utan garantier för att få stöd.		
Geografi och strategiskt läge.		
Defensivt inriktad.		
Internationella insatser.		
Tar höjd för aktuella hot.		

BESKRIVNING AV ANALYSSCHEMA

3 = Helt anpassat: Kategorin är helt anpassad till svenska förhållanden. Återfinns inget i kategorin som tyder på att den inte är anpassad, det finns även en tydlig beskrivning kring *hur* och *varför*.

2 = Till viss del anpassat: Huvuddelen av kategorin är anpassad till svenska förhållanden, dock återfinns delar som inte är det. Det svenska förhållandet nämns och det finns till viss del en beskrivning kring *hur*.

1 = Låg grad av anpassning: Små delar av kategorin är anpassade till svenska förhållanden, det som är inte anpassat överväger det som är anpassat. Här nämns endast det svenska förhållandet och beskrivs inte ytterligare.

0 = inget spår av anpassning.

Tabell 1: Eget analyschema.

3.2 Material

Materialet som används i studien är som tidigare nämnt svenska militärstrategiska doktriner. Dessa är väsentliga för att ge en inblick i huruvida Sverige anpassar sina doktriner till statens egna förhållanden. Att studera militärstrategiska doktriner tillför ett bredare perspektiv än den undersökningen som Bjerga & Haaland⁸⁷ genomförde då de endast undersökte en specifik norsk doktrin, en för operativa insatser. Militärstrategiska doktriner är omfattande dokument som till viss del består av beskrivande avsnitt till doktrinerna och ger bakgrund till det övriga innehållet. Därmed kommer enbart de delar som avser inrikta Försvarsmakten alternativt de som beskriver de specifika delarna för Sverige analyseras.

Doktriner är väsentliga dokument för militären. Det är de som ska hantera de osäkerheter som militären står inför och vara ett ramverk för hur det militära medlet ska användas och inriktas.⁸⁸ Att skapa en doktrin kommer dock med ett antal utmaningar. Trots det anser Høiback att vikten av doktrinen väger upp för de utmaningarna som finns för att ta fram dokumentet. Han

⁸⁷ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

⁸⁸ Posen, Barry, "Foreword: Military doctrine and the management of uncertainty", *Journal of Strategic Studies*, 39:2, 2016, s. 159-160.

hävdar att det är med hjälp av doktrinen som organisationens samarbete och beslutsfattning ska fungera.⁸⁹

”Försvarsmaktens militärstrategiska doktrin (MSD) inriktar hur militära maktmedel ska användas för att uppnå de säkerhetspolitiska målsättningar som regering och riksdag beslutar.”⁹⁰ I MSD16 belyser de att doktrinen ska inrikta det militära medlet, vilket ytterligare påvisar vikten av doktrinen. Vidare lyfts vikten av att doktrinerna både är anpassade till staten men även uppdaterade med vad som sker i omvärlden, ”en förändrad omvärld, en ny försvarspolitik inriktning, våra tillgängliga resurser och hur jag som överbefälhavare avser leda Försvarsmakten i fred, kris och krig.”⁹¹

⁸⁹ Høiback, Harald, “The Anatomy of Doctrine and Ways to Keep It Fit”, *Journal of Strategic Studies*, 39:2, 2016, s. 195-196.

⁹⁰ Försvarsmakten, ”Militärstrategisk doktrin - MSD 16”, Stockholm, 2016 s. 5.

⁹¹ Ibid. s. 5.

4. Analys

Analysen redogör för om de svenska doktrinerna anpassats efter de identifierade svenska förhållandena. Analysen kommer inledningsvis beröra MSD12 och därefter MSD16 och slutligen redovisas resultatet i ett analyschema.

4.1 MSD12

MSD12 är beslutad av tidigare överbefälhavare Sverker Göransson. Syftet med doktrinen är att: ”Inrikta Försvarets verksamhet avseende analys, planering, genomförande och utvärdering av insatser samt att vara referenspunkt för beslut på alla militära nivåer.” samt att ”Beskriva och skapa bred förståelse för hur det militära försvaret används av statsmakterna.”⁹².

4.1.1 Liten försvarsmakt

I MSD12 noteras att ”Försvarets makt och dess ingående förband ska sträva efter att tillämpa manöverkrigföring när så är möjligt”⁹³. Då manöverkrigföring kan beskrivas som den lilla statens möjlighet att slå en större motståndare⁹⁴ tolkas citatet som en anpassning till att Försvarets makt är liten och har få resurser. Det återfinns dock inte något som vidare berör att Försvarets makt är liten i MSD12. Därmed anses det vara en *låg grad av anpassning* till svenska förhållanden.

4.1.2 Alliansfrihet och solidaritet

I MSD12 beskrivs att kravet på solidaritet har ökat till följd av EU-medlemskapet samt ett generellt utökad internationellt samarbete⁹⁵. Hur solidariteten påverkar Sverige eller vilka konsekvenser detta kan få berörs inte. Utlägget kring solidaritet tolkas därmed som *ospecifikt* då det inte tar vidare hänsyn till landets kontext samtidigt som det inte beskrivs vad det betyder för Försvarets makt. Vidare beskrivs att ”Försvarets makt ska ensamt eller tillsammans med andra kunna försvara landet”⁹⁶. Att Försvarets makt ensamt *eller* tillsammans med andra ska kunna försvara Sverige tolkas som ett ställningstagande att Sverige är militärt alliansfritt och kan därför behöva agera ensamma. Vikten läggs på ordet *eller* i sammanhanget och tolkas som att Sverige ska försvara Sverige själva men kan få hjälp av andra. Att Sverige i realiteten är militärt alliansfria uttalas dock inte i doktrinen vilket medför att kategorin i sin helhet ses som *låg grad av anpassning* till svenska förhållanden.

4.1.3 Förbereda för att ta emot stöd utan garantier för att få stöd

MSD12 påvisar att Försvarets makt ska kunna ge och ta emot militärt stöd, både utomlands och nationellt⁹⁷. Det bevisas ytterligare när de belyser att Försvarets makt ska kunna lösa sina uppgifter både självständigt men även med stöd av andra organisationer och länder⁹⁸. Det tol-

⁹² Försvarets makt, ”Militärstrategisk doktrin - MSD 12”, Stockholm, 2012. s. 12.

⁹³ Ibid. s. 127.

⁹⁴ Bjerga & Haaland, ”Development of Military Doctrine”, s. 513.

⁹⁵ Försvarets makt, ”Militärstrategisk doktrin - MSD 12”, s. 73.

⁹⁶ Ibid. s. 77.

⁹⁷ Ibid. s. 141-142.

⁹⁸ Ibid. s. 76.

kas som att de är införstådda med vikten av att Sverige behöver militärt stöd vid händelse av angrepp. Någon vidare beskrivning än att det är viktigt att Sverige kan ge och ta emot stöd återfinns dock inte i doktrinen vilket medför att det ses som både *ospecifikt* men även som att doktrinen används för *kommunikation*. Det tolkas som att Sverige vill sända budskapet att de kan och vill ge stöd till andra länder samtidigt som de vill signalera att Sverige kommer vara i behov att ta emot stöd vid väpnat angrepp. Vidare tolkas det som ett politiskt ställningstagande där Sverige avser att påvisa sin solidaritet. Kategorin anses ha en *låg grad av anpassning* till svenska förhållanden.

4.1.4 Geografi och strategiskt läge

Gotland omnämns kort i MSD12 där de lägger vikt vid att ön måste kunna förstärkas. Det strategiska läge som Gotland utgör beskrivs dock inte vidare.⁹⁹ Inga ytterligare svenska geografiska förutsättningar berörs, vidare återfinns inget i doktrinen som behandlar Sveriges strategiska läge mellan Nato och Ryssland. Då doktrinen inte innefattar *hur* hänsyn tas till Sveriges geografi och strategiska läge kommer även denna kategori att beskrivas med *låg anpassning* till svenska förhållanden.

4.1.5 Defensiv inriktning

Avsnittet som behandlar den militärstrategiska konceptuella inriktningen påvisar inte att det är en huvudsaklig defensiv inriktning som krävs för Försvarmakten. Det beskrivs att ”vid väpnad strid är – oavsett krigföringsnivå – förmågan att växla mellan och balansera verksamhet med offensiv respektive defensiv inriktning avgörande för operationskonsten”¹⁰⁰, vilket inte tyder på en fullgod defensiv inriktning. Vidare belyser MSD12 att offensivt agerande ska premieras vid reguljär krigföring¹⁰¹. Det går helt emot det behov av en defensiv inriktning som tidigare beskrivits och tolkas därför som att den militära inriktningen *inte anpassats* till svenska förhållanden.

4.1.6 Internationella insatser

I MSD12 beskrivs det att Försvarmakten ska användas för nationellt försvar samt internationellt, Försvarmakten ska vidare värna svenska intressen både nationellt och globalt¹⁰². Genom detta kan man tyda att internationella insatser fortfarande är viktigt för Försvarmakten i MSD12. Ytterligare tecken på att internationella insatser är viktigt återfinns i följande citat: ”Någon skillnad på nationella och internationella insatser finns inte längre”¹⁰³. Det tolkas som en väldigt hög prioritering av internationella insatser, nästan i en sådan utsträckning att nationellt försvar försummas. Kategorin anses vara *till viss del anpassad* på grund av att de internationella insatserna inte tillräckligt beskrivs där pågående insatser inte berörs, vilket tyder på lägre grad av anpassning enligt Bjerga & Haaland¹⁰⁴.

⁹⁹ Försvarmakten, ”Militärstrategisk doktrin - MSD 12”, s. 143.

¹⁰⁰ Ibid. s. 144-145. Citat. 145.

¹⁰¹ Ibid. s. 147.

¹⁰² Ibid. s. 141.

¹⁰³ Ibid. s. 73.

¹⁰⁴ Bjerga & Haaland, ”Development of Military Doctrine”, s. 530-531.

4.1.7 Tar höjd för aktuella hot

”Det militära hotet är för närvarande inte lika påtagligt som tidigare”¹⁰⁵ beskrivs i doktrinen. Georgienkriget som varade under 2008 bör ha indikerat att det skulle finnas ett militärt hot i Sveriges närområde i och med att Ryssland började använda sig av militärt våld. Citatet beskriver dock att det under denna period inte fanns ett lika tydligt hot som det hade funnits tidigare - när det snarare bör ha varit en högre hotnivå. Detta indikerar att de valt att inte beskriva det som sker i Sveriges närliggande område och de händelser som kan påverka staten. MSD12 lyfter dock det spektrum av konflikter som finns med irreguljära och reguljära ansatser¹⁰⁶. Det tolkas dock inte som tillräckligt för att anses att doktrinen helt är anpassad efter aktuella hot. Doktrinen otillräckliga beskrivningar av närliggande hot samt avsaknaden av hur dessa hot ska bemötas gör att kategorin ses som en *låg grad av anpassning* till svenska förhållanden.

4.1.8 Sammanfattning

I MSD12 återfinns sex av de sju kriterier som behövs för att kunna påstå att doktrinen är anpassad till svenska förhållanden. I kategorierna där det återfunnits anpassning har bara en kategori varit *till viss del anpassad*, övriga har ansetts inneha en *låg grad av anpassning*. MSD12 liknar det Bjerga & Haaland¹⁰⁷ beskriver som ett dokument för intern och extern kommunikation. Att doktrinen fungerade som ett kommunikationsmedel kunde tydas utifrån kategorin som behandlar militärt stöd. Det tolkas som att Sverige vill visa solidaritet genom att de såväl ska bidra med hjälp som att de behöver hjälp vid väpnade angrepp. Det beskrevs dock inte hur detta skulle göras eller fungera i praktiken, vilket öppnar för diskussion kring att de snarare ville förmedla en politisk ståndpunkt.

Det som i stor utsträckning genomsyrar MSD12 är avsaknaden till Sveriges kontext och innebär för Sveriges agerande. I MSD12 återfinns inga tydliga riktlinjer för Försvarsmakten, doktrinen lägger istället större vikt vid att beskriva den militära rollen och vad man inom Försvarsmakten ska stå för. Ytterligare stor vikt läggs på att beskriva vad Försvarsmakten är, men en tydlig inriktning av den militära förmågan saknas. Det som ansetts vara anpassat till svenska förhållanden i MSD12 har tagits fram efter noggrann tolkning av texten. De anpassade delarna är också en liten del av ett omfattande material, där de svenska förhållandena till större del endast nämnts och inte vidare beskrivits eller förklarats. Detta resulterade i att flertal kategorier ansågs ha en låg anpassning. Sammanfattningsvis kan MSD12 beskrivas som en relativt generell doktrin utan tydliga riktlinjer eller beskrivningar av *hur* Försvarsmakten ska agera.

¹⁰⁵ Försvarsmakten, ”Militärstrategisk doktrin - MSD 12”, s. 74.

¹⁰⁶ Ibid. s. 147-149.

¹⁰⁷ Bjerga & Haaland, “Development of Military Doctrine”.

4.2 MSD16

MSD16 är beslutad av nuvarande överbefälhavare Micael Bydén. Det övergripande syftet med MSD16 beskrivs med följande citat: ”I militärstrategisk doktrin inriktar ÖB Försvarsmaktens användning av stridskrafter tillsammans med operativ planläggning i fred, kris och krig”¹⁰⁸.

4.2.1 Liten försvarsmakt

Att Försvarsmakten har lite resurser lyfts när de militärstrategiska övervägandena beskrivs i MSD16. Det berörs att Sverige måste agera väl avvägt och långsiktigt samt att de måste hitta en balans mellan offensivt och defensivt agerande. Vikten av att inte förbruka de militära resurserna som finns samtidigt som Försvarsmakten inte ska tveka att nå lokala avgöranden. Betydelsen av att ransonera de resurser som finns för att inte kulminera innan motståndaren lyfts också.¹⁰⁹ Den balans som beskrivs tolkas som ett hänsynstagande till det faktum att Försvarsmakten inte har stora mängder resurser och att man förfogar över en liten Försvarsmakt.

Ytterligare beskrivs att ”Svensk krigföring utgår operativt från manöverkrigföring”¹¹⁰. Manöverkrigföring är som tidigare nämnts den allmänna synen på där den lilla kan slå den stora. Manöverkrigföring har i MSD16 fått namnet *Svensk manöverkrigföring* och är till synes anpassad efter svenska förhållanden då doktrinen lägger vikt vid att inte förbruka de militära resurserna.¹¹¹ Manöverkrigföringen tolkas som en anpassning till att Sverige innehar en liten försvarsmakt, att den ytterligare vidareutvecklats efter egna förhållanden stödjer detta argument.

Även om MSD16 till synes verkar ta hänsyn till en liten försvarsmakt finns det tecken på att detta åsidosätts. Att verka krigsavhållande ska enligt MSD16 vara den övergripande målsättningen för Försvarsmakten och det ska göras genom avskräckning¹¹². Försvarsmaktens militärstrategiska koncept ska bygga på att det ska skapas en tröskel för motståndaren och kostnaden för ett angrepp blir för hög: ”Tröskel skapas genom att kostnaderna för angrepp är orimliga för angriparen”¹¹³. Även om målsättningen i sig är rimlig tolkas det idag som orealistiskt att detta kan uppnås. Genom målsättningen att agera avskräckande mot en motståndare kan man säga att de inte tar hänsyn till att Försvarsmakten i dagsläget är liten. Avskräckning för Försvarsmakten blir inte realistiskt med de resurser som finns tillgängliga i dagsläget. Att MSD16 tar hänsyn till att Sverige har en liten Försvarsmakt tolkas endast som *till viss del anpassad* till svenska förhållanden med tanke på att indikatorer hittats som både styrker det och inte.

4.2.2 Alliansfrihet och solidaritet

MSD16 påvisar att den solidaritetsförklaring som Sverige skrivit på innebär att Sverige tillsammans med andra ska bidra för att bevara freden. Sverige ska inte vara passiv om ett euro-

¹⁰⁸ Försvarsmakten, ”Militärstrategisk doktrin - MSD 16”, s. 9.

¹⁰⁹ Ibid. s. 41-42.

¹¹⁰ Ibid. s. 58.

¹¹¹ Ibid. s. 58-62.

¹¹² Ibid. s. 55.

¹¹³ Ibid.

peiskt eller nordiskt land blir angripet, vidare berörs även samarbetet med Nato som en del av att ge och få stöd.¹¹⁴ Här behandlas solidariteten men inte att Sverige är alliansfria och därmed inte garanterade militärt stöd. Att Sverige är alliansfria lyfts dock senare i doktrinen men då poängteras att ”Sverige är militärt alliansfritt i fred”¹¹⁵. Detta är något *ospecifikt* och lämnar många frågetecken kring hur alliansfriheten ska tolkas, där citatet tolkas som att Sverige i krig istället är medlem i en militärallians. Det indikerar nästan att den militära alliansfriheten skulle vara situationsanpassad och att Sverige därmed kan välja att vara med beroende på om vi har fred eller står inför krig. Vidare tolkas citatet som en indikation på att doktrinen fungerar som ett *kommunikationsmedel* med ett dolt politiskt ställningstagande där Sverige vill visa att de kommer att välja sida vid händelse av krig.

Vidare berörs kärnvapen och dess inverkan på krigföring, och Sveriges behov av militärt stöd i försvar mot detta. Kärnvapen anses främst vara stormakternas tjänare. De konsekvenser för Sverige som beskrivs är att det svenska robotförsvaret måste byggas genom strategiska partnerskap.¹¹⁶ Det tyder på att Sverige själva inte kan försvara sig mot detta hot och det svenska förhållandet med alliansfrihet negligeras. Kategorin alliansfrihet och solidaritet har tolkats innehålla *låg grad av anpassning* på grund av bristfälliga beskrivningar av alliansfriheten.

4.2.3 Förbereda för att ta emot stöd utan garantier för att få stöd

Behovet av en förmåga att ta emot och ge militärt stöd lyfts i samband med de samarbeten som Sverige har med Nato och EU. ”Sverige ska därför kunna ge och ta emot civilt och militärt stöd”¹¹⁷ talar för att hänsyn har tagits till att Sverige vid angrepp behöver militärt stöd från andra nationer, och att det krävs en förmåga att kunna ge och ta emot detta stöd. Citatet belyser vikten av att Sverige måste vara förberett på att ta emot militärt stöd vid händelse av väpnad konflikt, vilket överensstämmer med den svenska förutsättningen för att försvara Sverige. Det verkar dock finnas en övertro på att militärt stöd kommer ges då doktrinen inte lägger särskild vikt vid att Sverige är alliansfritt och militärt stöd inte är en självklarhet. Kategorin tolkas vara *till viss del anpassad* till Sveriges förmåga att ta emot militärt stöd, då det saknas tydlighet kring hur detta ska uppnås.

4.2.4 Geografi och strategiskt läge

MSD16 berör att de konflikter som äger rum i närområdet tidigt kommer engagera Sverige vilket belyser det geografiska läget, bland annat mellan Nato och Ryssland. I doktrinen bedöms att det inledningsvis kommer vara långa stridsavstånd med fjärrstridsmedel vid väpnade konflikter i Sveriges närområde, och lyfter fram de konsekvenser som detta kan innebära för agerandet för Försvarsmakten.¹¹⁸ Det beskrivs dock inte hur problemet ska behandlas vilket pekar mot en avsaknad av tydliga riktlinjer för Försvarsmaktens agerande. Vidare förtydligar MSD16 Sveriges strategiska läge mellan Ryssland och Nato där de påvisar att Sveriges territorium hamnar i centrum för militära rörelser vid händelse av konflikt i norra Europa. Det läggs även vikt på Östersjön och Gotland vid händelse av väpnad konflikt mellan Ryssland

¹¹⁴ Försvarsmakten, ”Militärstrategisk doktrin - MSD 16”, s. 40.

¹¹⁵ Ibid. s. 41.

¹¹⁶ Ibid. s. 34.

¹¹⁷ Ibid. s. 40.

¹¹⁸ Ibid. s. 29-31.

och Nato.¹¹⁹ Där belyses vikten av Sveriges geografiska läge samt vikten av Östersjön och Gotland vid eventuella konflikter vilket tyder på anpassning efter egna förhållanden.

Vidare påpekas vikten av Arktis och dess ökade strategiska betydelse,¹²⁰ dock återfinns inte kopplingen till Sverige. Det gör att uttalandet snarare upplevs som ett medel för *kommunikation*, då det kan tolkas som ett meddelande till omvärlden att Sverige förstår att Arktis är viktigt. MSD16 berör inte Sveriges långa kust eller dess inverkan för det svenska försvaret, vilket tyder på att doktrinen inte är helt anpassad till svenska förhållanden, då kusten utgör en väsentlig del av Sverige. Avsnittet tolkas därmed som *till viss del anpassat* till svenska förhållanden.

4.2.5 Defensiv inriktning

Den militärstrategiska balansen mellan offensiv, defensiv, stabiliserande eller stödjande inriktning lyfts och de olika inriktningarna beskrivs¹²¹. Under fred och kris ska Försvarsmakten använda sig av en offensiv inriktning som syftar till att tidigt avvärja eller påverka en motståndare. Under krig ska en balans mellan en offensiv och defensiv inriktning användas.¹²² Detta tyder på att MSD16 inte tar höjd för den defensiva inriktningen som behövs utifrån de svenska förhållandena. Kategorin tolkas inneha en *låg grad av anpassning* till det svenska förhållandet med behov av en tydligare defensiv inriktning.

4.2.6 Internationella insatser

Fortsatt internationellt deltagande som ansågs viktigt i regeringsbeslutet berörs när doktrinen belyser framtida konflikters karaktär, vilket klarlägger att Sverige måste kunna verka på hemmaplan samt verka i internationella insatser. MSD16 påvisar att genom samarbete med andra nationer och organisationer kommer Sveriges operativa förmåga höjas samt bidra till förmågan att ge och ta emot militärt stöd.¹²³ Då MSD16 framhäver att deltagande i internationella insatser fortfarande är en viktig del tolkas kategorin som *till viss del anpassad*. För helt anpassad saknas även återkoppling till de pågående internationella insatserna Försvarsmakten deltar i.

4.2.7 Tar höjd för aktuella hot

Tidigt i doktrinen berörs de förändringar som skett i det säkerhetspolitiska läget där man belyser den ökade konfrontationen mellan Ryssland, Nato och EU. Även skillnaden i hotbilden från hur den såg ut under kalla kriget och i nuläget lyfts.¹²⁴ Detta representerar det som i undersökningen är kategoriserat som aktuella hot. Problematiken med gråzonsläge lyfts som en ny del som Försvarsmakten måste ta hänsyn till för fortsatt försvar av Sverige samt under internationella insatser.¹²⁵ Att det finns en problematik belyses, dock berörs inte *hur* Försvarsmakten ska hantera problematiken. MSD16 drar heller ingen gräns för var gråzonproblematiken ska övergå och räknas som ett väpnat angrepp. Vidare framhävs heller inte Försvarsmak-

¹¹⁹ Försvarsmakten, "Militärstrategisk doktrin - MSD 16", s. 31.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Ibid. s. 43-44.

¹²² Ibid. s. 55-57.

¹²³ Ibid. s. 48-51.

¹²⁴ Ibid. s. 29.

¹²⁵ Ibid. s. 37.

tens roll i denna problematik. Det genererar i att diskussionen kring gråzonsproblematiken blir *ospecifik*.

”Vårt totalförsvar var under det kalla kriget optimerat för att motstå militär invasion med stora resurser. Den hotbilden byggde på en föreställning om tydlig stegvis eskalation, där det fanns tid för successiva beredskapshöjningar. Dagens strategiska hotbild visar på mer dynamik, på betydelsen av överraskning, påverkan och hybridkrigföring i en gråzon mellan fred och krig”¹²⁶.

Citatet visar på förståelse för att de hot som är aktuella nu har förändrats och det tolkas som att anpassning sker i Sverige för dessa hot. MSD16 tar höjd för de nationella hoten, men på grund av den ospecifika delen i gråzonsproblematiken ses avsnittet som *till viss del anpassat*.

4.2.8 Sammanfattning

MSD16 är till större del ett mer inriktande dokument än dess föregångare MSD12 och tolkas vara mer specifik där innebörden för Försvarsmakten framgår mer uttryckligt. Samtliga kriterier som behövs för att doktrinen ska tolkas som anpassad till svenska förhållanden berörs. Endast två av indikatorerna återfanns med låg grad av anpassning till svenska förhållanden och fem av dessa ansågs vara till viss del anpassade. Till skillnad från MSD12 berörs och beskrivs aktuella hot mer i MSD16 samt det realistiska försämrade säkerhetspolitiska läget som finns och vilka konsekvenser det kan få för Sverige. Vidare återfanns även vikten av Sveriges strategiska läge vid händelse av väpnad konflikt i Europa, även detta något som helt saknades i MSD12.

Delar i MSD16 är dock motsägelsefulla vilket skapar svårigheter att avgöra anpassningsgraden av de enskilda svenska förhållandena. De två kriterier som anses ha en låg grad av anpassning i doktrinen är alliansfriheten (dock berördes solidariteten i större utsträckning) och den defensiva inriktningen. Trots att alliansfriheten beskrevs gjordes inget ställningstagande där det var självklart att Sverige är alliansfritt. Att Sverige ska vara alliansfria i fred är inte i tillräcklig utsträckning den verklighet som Sverige är i, utan tolkas som att Sverige vid krig plötsligt erhållit militära allianser. Ett seriöst ställningstagande angående den defensiva inriktningen saknades också. Det beskrevs att det skulle finnas en balans mellan offensiv och defensiv inriktning, dock kan inte Försvarsmakten agera offensivt i någon betydelsefull bemärkelse enligt Edström et al. på grund av en liten Försvarsmakt¹²⁷. Vissa delar av doktrinen anses heller inte inrikta Försvarsmakten utan istället användas som ett medel för kommunikation. Detta då det uppfattas som att doktrinen snarare förmedlar politiska ställningstaganden än att inrikta militären, exempelvis citatet om att Sverige är alliansfria i fred.

¹²⁶ Försvarsmakten, ”Militärstrategisk doktrin - MSD 16”, s. 54.

¹²⁷ Edström et al, “Between the Eagle & the Bear”, s. 32.

4.3 Resultat

SVENSKA FÖRHÅLLANDEN	MSD12	MSD16
Liten försvarsmakt.	1	2
Alliansfrihet och solidaritet.	1	1
Förbereda för att ta emot stöd utan garantier för att få stöd.	1	2
Geografi och strategiskt läge.	1	2
Defensivt inriktad.	0	1
Internationella insatser.	2	2
Tar höjd för aktuella hot.	1	2

BESKRIVNING AV ANALYSSCHEMA

3 = Helt anpassat: Kategorin är helt anpassad till svenska förhållanden. Återfinns inget i kategorin som tyder på att den inte är anpassad, det finns även en tydlig beskrivning kring *hur* och *varför*.

2 = Till viss del anpassat: Huvuddelen av kategorin är anpassad till svenska förhållanden, dock återfinns delar som inte är det. Det svenska förhållandet nämns och det finns till viss del en beskrivning kring *hur*.

1 = Låg grad av anpassning: Små delar av kategorin är anpassade till svenska förhållanden, det som är inte anpassat överväger det som är anpassat. Här nämns endast det svenska förhållandet och beskrivs inte ytterligare.

0 = inget spår av anpassning.

Tabell 2: Resultat av analys.

Resultatet visar att ingen av doktrinerna är helt anpassade till svenska förhållanden, inte heller i någon enskild kategori uppvisas total anpassning. I MSD16 har det påträffats anpassning i alla kategorier och huvuddelen av dessa har varit till viss del anpassade. De två kategorier med minst anpassning är *alliansfrihet och solidaritet* och den *defensiva inriktningen* då tydligheten i dessa kategorier har saknats.

I MSD12 har anpassning återfunnits i lägre grad än i MSD16. Endast en av kategorierna ansågs vara till viss del anpassad. I fem av sju kategorier uppvisades en låg grad av anpassning vilket innebär att huvuddelen av innehållet i kategorin inte var anpassat. I en av kategorierna återfanns inga tecken på anpassning. Defensiv inriktning är den kategorin som helt saknas i MSD12 då den istället lägger stor vikt på en offensiv inriktning. Resultatet av analysen påvisar att MSD16 i större utsträckning är anpassad till svenska förhållanden än MSD12. Det som Bjerga & Haaland¹²⁸ har beskrivit som visar på att doktriner inte är anpassade till statens förhållanden har även det återfunnits i båda doktrinerna, dock i större utsträckning i MSD12. Vidare diskussion kring resultatens betydelse framförs i kapitel 5.

¹²⁸ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

5. Avslutning

5.1 Svar på Frågeställning

I vilken utsträckning är de svenska doktrinerna MSD12 och MSD16 anpassade till svenska förhållanden?

Analysen visar att MSD12 i låg grad är anpassad till svenska förhållanden, där sex av sju kategorier kunde tolkas ha någon grad av anpassning. MSD16 uppvisar istället att den till större del är anpassad till svenska förhållanden. Samtliga kategorier kunde urskiljas där majoriteten tolkades vara till viss del anpassade.

5.2 Diskussion

Skillnaden i anpassningsgraden mellan MSD12 och MSD16 är till synes stor. MSD16 har en relativt hög grad av anpassning till de svenska förhållandena jämfört med MSD12 vilket kan tyda på att Honigs¹²⁹ tes om små stater kan vara riktig. Då Honig beskriver skiftet som sker i krigens storlek som en faktor till att små stater börjar utveckla doktriner efter egna förhållanden kan denna studies resultat vara en indikator på att ett sådant skifte sker¹³⁰. Det skulle kunna vara en förklaring till varför vi ser en skillnad i hur de militärstrategiska doktrinerna anpassats efter de svenska förhållandena mellan 2012 och 2016. Tidsintervallet mellan doktrinerna är dock kort och huruvida detta kan ha påverkats under fyra år är inget denna studie kan ge svar på. Förändringen kan också ha berott på andra interna och externa faktorer så som skifte av överbefälhavare, politisk ledning och omvärldsläge. Andra faktorer som inte undersökts är att MSD12 är den andra militärstrategiska doktrinen Försvarsmakten publicerat. Det faktum att processen med att skapa militärstrategiska doktriner är relativt ny kan även det spela in på varför anpassningsgraden skiljer sig så pass mycket mellan MSD12 och MSD16. Det förhållande som påträffats mellan MSD12 och MSD16 kan liknas med Slensvik & Ydstebøs¹³¹ undersökning av den norska doktrinen från 2014, där även de såg en förbättring från den tidigare doktrinen som Bjerga & Haaland¹³² undersökte. Det har dock inte varit denna studies syfte att undersöka hur dessa orsaker påverkat skillnader mellan MSD12 och MSD16 och det är därmed inte något denna undersökning tagit hänsyn till.

Bjerga & Haalands slutsats om att små stater inte kan göra doktriner efter sina egna förhållanden¹³³ stämmer ganska väl in med det resultat som MSD12 uppvisade. Resultatet av analysen på MSD16 stämmer dock inte lika väl in med deras slutsats då den istället tolkades till viss del vara anpassad. De kriterier som Bjerga & Haaland¹³⁴ använde för att påvisa att en doktrin inte var anpassad till egna förhållanden har dock återfunnits i båda doktrinerna. I såväl MSD12 som MSD16 har det funnits indikatorer på att doktrinerna har varit ospecifika, att de inte inriktar Försvarsmakten och kan tydas ha använts som ett verktyg för kommunikation. I MSD12 har det dock funnits fler exempel på dessa kriterier än vad som påträffats i MSD16.

¹²⁹ Honig, "The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy".

¹³⁰ Ibid. s. 275-276.

¹³¹ Slensvik & Ydstebø, "The Norwegian joint operational doctrine as a case".

¹³² Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

¹³³ Ibid.

¹³⁴ Ibid.

Exempelvis ansågs flera delar i MSD12 vara ospecifika där inriktningen av Försvarsmakten och förhållandet till Sveriges kontext saknades.

Undersökningens metodval begränsar möjligheterna att dra generaliserande slutsatser då studien enbart har undersökt Sverige. En undersökning som fokuserat på flera fall än en liten stat hade kunnat möjliggöra ytterligare slutsatser kring det övergripande problemet med små stater. Att undersöka både MSD12 och MSD16 gav dock en mer enhetlig bild av fallet Sverige där två olika resultat framgick, om undersökningen enbart behandlat en doktrin skulle resultatet gett en felaktig bild av verkligheten. Om studien utökats till att även undersöka MSD02 hade sannolikt ett bättre resultat givits över huruvida anpassning skett genom tid. Ett intressant bidrag till studien kunde varit intervjuer av de som medverkat i processen av att skapa doktrinerna för att undersöka hur de arbetat för att anpassa doktrinerna till svenska förhållanden. Det borde kunnat ge en djupare förståelse för hur doktrinerna skapas i förhållande till statens egna förutsättningar. Det studien preciserat som svenska förhållanden är även en bidragande faktor till varför resultatet ser ut som det gör. Hade studien haft andra förhållanden som utgångspunkt kunde resultatet av studien varit annorlunda. De framtagna svenska förhållandena anses dock ha gett en korrekt och enhetlig bild av den svenska verkligheten och statens förutsättningar.

Sammanfattningsvis har studien bidragit med ett exempel på en doktrin som *till viss del varit anpassad* och en doktrin som i *låg grad varit anpassad* från samma stat. På grund av detta kan varken Bjerga & Haalands¹³⁵ eller Honigs¹³⁶ hypoteser falsifieras. Studien kan snarare vara en indikator på att båda argumenten kan stärkas. Undersökningen kan ge svar på att små stater har förmåga att utveckla egna doktriner som till viss del är anpassade efter egna förutsättningar. Den kan även ge en indikation på att anpassningsgraden på doktriner kan skilja sig mellan olika små stater. Resultatet av den låga anpassningsgraden i MSD12 visar även att Bjerga & Haalands¹³⁷ slutsats inte är bundet till en sorts doktrin. Då ingen fullständig anpassning har återfunnits i varken MSD12 eller MSD16 kan det även indikera att Bjerga & Haalands¹³⁸ slutsats till viss del stämmer. Det innebär att undersökningen kan stärka slutsatserna kring att små stater inte gör doktriner som är helt anpassade efter statens förhållanden. Skillnaden mellan MSD12 och MSD16 kan även vara en indikator på det förhållande Honig belyser där små stater idag kan ha större inverkan i världen än förr¹³⁹. Det kan förklara varför små stater börjar anpassa sina doktriner efter egna förhållanden som i såväl denna studie som i Slensvik & Ydstebø¹⁴⁰ undersökning. Resultatet visar även att små stater som står utanför försvarsallianser inte anpassar sina doktriner efter statens verklighet, vilket innebär att problematiken kring anpassade doktriner inte är bundet till små stater som är medlemmar i försvarsallianser.

¹³⁵ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

¹³⁶ Honig, "The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy".

¹³⁷ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

¹³⁸ Ibid.

¹³⁹ Honig, "The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy".

¹⁴⁰ Slensvik & Ydstebø, "The Norwegian joint operational doctrine as a case".

5.3 Studiens relevans för yrkesutövningen

Att svenska doktriner inte är helt anpassade efter rådande svenska förhållanden är ett viktigt faktum att veta som officer. Med den vetskapen kan professionen fortsätta arbeta för att utveckla doktriner som är anpassade efter svenska förutsättningar. Fortsatt arbete för att anpassa doktriner genererar även i att doktrinerna får mer relevans i yrkesutövningen för officerare. Studiens resultat ger även väsentlig kännedom när doktrinerna ska användas inom yrket; att vara medveten om att doktrinerna inte alltid speglar den verklighet som råder och att de stundtals snarare kan användas som ett politiskt kommunikationsmedel än att ge tydliga riktlinjer för Försvarsmakten.

5.4 Vidare forskning

Vidare forskning behövs kring ämnet med små stater och deras anpassning till egna förhållanden. Att bredda aktuell forskning med andra små stater än Sverige och Norge skulle kunna generera i att generella slutsatser kring små stater kan dras. Forskningen behöver även vidgas med andra synvinklar på fältet, exempelvis en undersökning som behandlar förhållandet mellan aktör och struktur för små stater. Det är en väsentlig synvinkel i problematiken kring små stater och doktrinutveckling som varken i denna studie eller i Bjerga & Haalands¹⁴¹ eller Honigs¹⁴² undersökningar behandlats. Vidare kan en studie som undersöker anpassning från MSD02 till och med MSD16 även vara en intressant synvinkel för att analysera anpassning av doktriner över tiden.

¹⁴¹ Bjerga & Haaland, "Development of Military Doctrine".

¹⁴² Honig, "The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy".

Litteratur och referensförteckning

Litteratur

Bjerga, Kjell Inge & Haaland, Torunn Laugen, "Development of Military Doctrine: The Particular Case of Small States", *Journal of Strategic Studies*, 33:4, 2010.

Denscombe, Martyn, "Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna", 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009.

Edström, Håkan, Gyllensporre, Dennis & Westberg, Jacob, "Between the Eagle & the Bear: Strategic Adjustment and Small State Security in the 21st Century", kommande.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, & Wängnerud, Lena, "Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad", 3., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2007

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.), "Handbok i kvalitativ analys", Liber, Stockholm, 2009.

Gooch, John, "The origins of contemporary doctrine", *Occasional paper*, 30, Strategic and Combat Studies Institute, Camberley, 1997.

Honig, Jan Willem, "The Tyranny of Doctrine and Modern Strategy: Small (and Large) States in a Double Bind", *Journal of Strategic Studies*, 39:2, 2016.

Høiback, Harald, "The Anatomy of Doctrine and Ways to Keep It Fit", *Journal of Strategic Studies*, 39:2, 2016.

Høiback, Harald, "What is Doctrine?", *Journal of Strategic Studies*, 34:6, 2011.

Kronvall, Olof & Petersson, Magnus, "Doctrine and Defence Transformation in Norway and Sweden", *Journal of Strategic Studies*, 39:2, 2016.

Petersson, Magnus & Ångström, Jan, "Krigsvetenskap som samhällsvetenskap" i, Brehmer, Berndt (red.), "Krigsvetenskaplig årsbok 2006", Krigsvetenskapliga institutionen, Försvarshögskolan, Stockholm, 2007.

Posen, Barry, "Foreword: Military doctrine and the management of uncertainty", *Journal of Strategic Studies*, 39:2, 2016.

Posen, Barry, "The Sources of Military Doctrine: France, Britain, and Germany Between the World Wars", Cornell University Press, 1984.

Slensvik, Thomas & Ydstebø, Palle, "The Norwegian joint operational doctrine as a case: heritage, content, process", *Journal of Strategic Studies*, 39:2, 2016.

Tritten, James, "Implications for Multinational Naval Doctrine" i, Tangredi, Sam J. (red.), "Globalization and maritime power", National Defense University Press, Washington, D.C, 2002.

Ångström, Jan & Widén, Jerker, "Religion or reason? exploring alternative ways to measure the quality of doctrine", *Journal of Strategic Studies*, 39:2, 2016.

Elektroniska källor

Försvarsdepartementet, Regeringsbeslut 7, 2015-06-25, "Inriktning för Försvarsmaktens verksamhet för åren 2016 till och med 2020". Hämtad 2017-05-01 från Regeringskansliet: <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/09/inriktning-for-forsvarsmaktens-verksamhet-for-aren-2016-till-och-med-2020/>

Doktriner

Försvarsmakten, "Militärstrategisk doktrin - MSD 12", Stockholm, 2012.

Försvarsmakten, "Militärstrategisk doktrin - MSD 16", Stockholm, 2016.